51893/B

725

ALBERTI v. HALLER

AD

VIRI ILLUSTRIS.

ANTONII DE HAEN

DIFFICULTATES

APOLOGIA.

ALBERTI v. HALLER

AD VIRI ILLUSTRIS.

ANTONII DE HAEN

DIFFICULTATES APOLOGIA.

NOn abſque dolore Clariſſime HAENI tuas, quas vocas *difficultates circa modernum Syſtema de ſenſibilitate & irritabilitate* vidi, quas ineunte anno 1761. edidiſti. Amavi Te Vir clar., ornavi ut potui omnibus, quæ in bene meritum virum poſſunt cadere, laudibus. Nunc id amoris pretium retuli, ut a Te proprio libro, & ea dictione ſcripto, impugner, quam tu ipſe fatearis *duriorem & ſignificantiorem eſſe, quam uſus toleret* (1). Acerbius eſt ab iis pati, quos amaveris, quos inter amicos numeraveris, jactura eſt amicum amittere, deterius quid ipſa jactura, experiri inimicum.

 Ais

(1) *Præfat.* Eo refer *famoſi* titulum Operi meo impoſitum p. 150. cujus vocis puto odioſam vim Cl. Vir non intellexit.

Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioquin
Famoſus.

HORAT. *Satyr. IV.*

Ais autem Vir Cl. verum Tibi defendendum fuiſſe, ad eam tutelam Te a conſcientia (2) cogi, negas morituro gravius peccatum futurum, *niſi omiſſa aliqua erroris Medici refutatio*. Patere ſincere tecum agam, abſque amarore, & eodem ſtilo, quo mecum velim agi.

Credo nos ad vera docenda officio teneri, & omnino grave fore in honeſto viro vitium, ſi aliter ſcriberet, crederet aliter. Intelligo etiam ſæpe, & ab iis inprimis, qui integrum artis ambitum ampleċtuntur, vitari non poſſe, quin ab aliis etiam bene meritis viris diſſentiant, diſſenſumque ſuum cogantur propalare. Sed in omnes errores ut inſurgas, Te religione teneri, noli Tibi hoc imponere onus, HAENI clariſſime, etiam Tuis humeris nimium futurum, ut validi ſint. Nimium eſt errorum, quos vel tangere omnes neque ætas feret Tua, neque in meliori certe munere utilius collocatum otium. Nonne vides, cum Tibi error videatur, quod mihi verum eſt, ex eo Tuo novo & inaudito officio univerſalem HOBBESII ſtatum in republica literaria naſciturum, ut Tu contra omnes, omnes contra Te inſurgant, & literatorum virorum cuilibet cum omnibus ſit depugnandum. Ego

(2) *Præfat.*

Ego vero omnia alia edoctus ſum. Si quid morituro grave incumbet, erit *non amaſſe proximum*, quæ ipſa religionis medulla eſt: erit nocuiſſe famæ commodiſque virorum bene de re publica meritorum. Laborum noſtrorum literariorum fere juſta civium & ſeculi æſtimatio eſt pro ſalario. Id eripere homini innocenter laborioſo, quod nonnihil erroris cum vero miſcuerit, id quidem mihi cum præceptis DIVINI LEGISLATORIS ita pugnare videtur, ut non aliam culpam majori cura vitandam putem.

Erroris minus grave onus eſt, nam in errorem præter voluntatem incidimus. Si tamen morienti gravis aliquis incumbit error, non credo alienum fore errorem, qui ultimas horas amaras reddat, meum credo. Tu vero videris, an non variolarum naturalium minuendo pericula, augendo in variolis inſitis; miliarem morbum tribuendo calido regimini, quod in noſtris regionibus ruſticis familiare, nunquam miliares gignit puſtulas: cum iiſdem miliaribus confundendo diverſiſſimum carcerum morbum, aliis etiam modis, & cum periculo ægrotantium ſummo, erraveris (3). Eos errores

(3) Conf. JOH. PRINGLE Cl. viri *poſtſcript.* ad ultimam editionem egregii libri *de morbis militaribus.*

ſores omnes ne Tibi quidem mortem amaram reddituros fore confido, mihi certe ne in mentem quidem recurrent, etiam ſi pervicaciter ſtatutum eſt mihi, nunquam eos refutare, eique, quod vocas officio, renunciem obſtinatus.

Nunc quidem accedit, quod certe ſedere velis judex, non lectis titulis cauſæ & argumentis. Legiſti primum meum & alterum ſermonem de irritabilibus partibus & de ſentientibus. Verum multa erant, quæ omnino Te oportuerat præterea legiſſe, tum quæ in FABBRI *racolta* annis jam 1757. & 1759 prodierunt, tum quæ in tribus tomis *des Memoires ſur les parties ſenſibles & irritables* Lauſannæ ineunte anno 1760. excuſa ſunt. Multas, pene omnes, objectiones Tuas jam ab aliis propoſitas fuiſſe cognoviſſes, & ſolutas aut ab amicis, aut a me ipſo.

Vidiſſes imprimis dudum me conqueri de vagis experimentis, in quibus a dolore partis corporis non definitæ contra experimenta in nuda & detecta parte facta arguitur. Et tamen Tu ipſe, & ſæpiſſime, ejusmodi vaga experimenta proponis. Aio peritonæum (4), dum ob herniam ſecatur, inſen-

(4) Conf. HEUERMANNI exp. 15, 17. & CALDANI exp. 17.

ſileſile eſſe. Tu, repertum eſſe hominem, in quo non alia cauſa reperta ſit colici doloris, præter gangrænam exiguam peritonæi. Quaſi vero in ejuſmodi turbulenta & veloci inciſione, qua cadaver morboſum aperitur, omnium viſcerum abdominis vitia accurate poſſent cognoſci (5). Sed & doloris ſedes potuit fuiſſe in minimis, Tuis oculis inacceſſis, partibus, & in acrimonia, quæ nervos irritavit, quos Tu ne quæſiviſti quidem, aut in tenſione, quæ per mortem ſubſedit. Non oportet certis & manifeſtis in viſo tactoque peritonæo experimentis, objicere alia, mere *negativa*.

Ita mecum egiſti in dura membrana cerebri. Ego ſenſu carere vidi in brutis animalibus, in homine, viderunt multi & eximii viri (6), tetigerunt nudam, viderunt ægrum non ſentire tangentis chirurgi inſtrumentum, & ne radentis quidem aut incidentis ferramenta.

Tu contra ais, poſt magnos dolores capitis (7) nihil Te inveniſſe culpæ, præter aneuryſmata in arteriis duræ membranæ.

 Cre-

(5) Pag. 51.
(6) ZINNIUS, VERNA, FONTANA, GESNERUS Archiater Polonicus, alii, & nuper vicinus mihi Chirurgus RICOU in femina, cui duram matrem repetito raſit & incidit.
(7) Pag. 40. 41.

Crediſne ergo poſt hemicraniam mortuum hominem ſi incideres, vitium Te repertum in cerebro? Manifeſto malum in capitis eſt tegumentis, ſubjectisque nervis. Hinc muſculi oculorum convelluntur, & tacta tempora dolent. Sæpe expertus tutus adfirmo. Non ideo in dura membrana vitium eſt, non in cerebro, cum idem ſæviſſimus dolor ſponte remittat, & abſque veſtigio evaneſcat, & abſque medicamento. Invenies Tu ſectione, quæ pauciſſimis horis continetur, nervulum, qui poſt cataractæ depoſitionem adeo intolerabiliter dolet?

Eodem modo ubique mecum egiſti. Non nudas partes, de quibus negabatur, tetigiſti unquam, ut videres ſentire; ſed aliorum auctoritatem produxiſti, & contra experimenta opiniones, & dolores late fuſos, quorum nullo modo ſedes certa ſit. Vidi ego, quæ enarro. Tu legiſti, non contraria meis, ſed quæ ingenio Tuo conaris contraria reddere. Et tamen *abſurditatem* meæ ſententiæ increpas. (8).

Æque vaga ſunt, quæ ex carie contra perioſtei indolentiam præfers (9). Nullam nudi, puri certe perioſtei, læſionem ne nominas

(8) p. 53.
(9) p. 64. 65.

minas quidem; ſed cariem, quæ incumbentes perioſteo nervos (10) utique exedat, aut ad profundos euntes muſculos. Nullum eſt de oſſe ipſo teſtimonium.

Etiam hoc vitio vertis HAENI Ill. (11), quod nimis bene de me ſenſerit TISSOTUS vir Cl. imo non ipſe ſolus, ſed etiam CALDANUS, & CIGNA, & PETRINIUS & alii pluſculi, &tota ſchola belgica, quæ ſuper naturam irritabilem medicinæ ſuæ fundamenta ſtruit (12), quam eamdem caput ejus ſcholæ, & ingenio, moribus, eruditione, practica laude princeps, GAUBIUS, a me conſtitutam adgnoſcit, in eo diverſus, quod latius patere naturam irritabilem perſuadeatur, ego, cui vitio imputas inventam, in arctiores limites contraham.

Sit nimius TISSOTUS, ſi ego non fui? non fuiſſe convinco, cum nihil, ne voculam quidem, mihi ipſi elapſam cites. Quid me odiſti, quia nimis amarunt alii? Quanto æquior TAYLORUS, qui conqueſtus de oppreſſis GLISSONII ſui honoribus, a meis rebus amici voces diſtinxit

(10) p. 81.

(11) Paſſim maxime ſub finem.

(12) GAUBIUS *Patholog.* pag. 71. 72. 74. WINTER: de BIKKER *de vita* pag. 47. 60. v. GEUNS *de vita*: MAN *de natura human.* p. 10. &c.

tinxit (13), cum tamen GLISSONIUS irritabilitatis auctor eſſet. Sed noli laudari, inquis. Oportebat encomia ſubprimere. Multa, noli negare, nam facile foret mihi Te convincere, elogia ſubpreſſi, in iis ſcriptis, quæ meas per manus tranſierunt FONTANÆ, CALDANI, aliorum. TISSOTI præfationem cum prodiit, longe abſens non vidi, erant forte, quæ ab optimo viro deprecatus fuiſſem. Nunc ſi placet, ſuccenſe TISSOTO.

Nihil in hac tota re culpæ in me eſt: eſt aliqua in Te. Manifeſtam injuriam mihi facis. Ais me ſcientiam (14) meam me debere Leidenſibus præceptoribus, & imprimis BOERHAAVIO; & patet undique, ideo Te mihi ſuccenſere, quod Scholam Batavam non ſatis magni TISSOTUS fècerit in re, in qua quidem noſtri PRÆCEPTORES nihil proprii protulerunt, irritabili & ſenſibili.

Nemo mortalium, dicam præfiſcine, neque Tu ipſe Cl. HAENI, qui *turpes errores* dixiſti, qui fuerunt BOERHAAVII, (15), nemo inquam mortalium me ipſo frequentius, conſtantius, laudes ſuorum ma-

(13) In orat. *anniv. Harveiana.*
(14) Pag. 151.
(15) *Rat. Med. IV.* p. 222.

magiſtrorum repetiit, famæque eorum; etiam cum diſſentiret, ardentius ſtuduit, majorique religione cavit, ne quidquam ſibi tribueret, quod deberet ipſis. Sed ideo non mea erunt, quæ ego aliter, quam hi Viri, quæ præterea viderim? Cogis me vera loqui, quæ tamen maluiſſem tacere; ne de me ipſo loquerer. Leidam adpuli annos nondum natus ſeptemdecim (16), diſceſſi annos nondum natus novemdecim (17). Cadavera humana ſex apud ALBINUM vidi, quorum unum ſolus cum J. GODOFREDO DU BOIS diſſecui, ægrotante ALBINO.

Vidi myologiam, & oſſa ſicca, nitide demonſtrantem ALBINUM, cæterum neque nervos, neque vaſa, neque recentia oſſa, neque viſcerum WINSLOVIANAM aliquam hiſtoriam, neque experimentum omnino ullum. Vidi vero non 112. ſed plura etiam, quæ vocas præparata, aut RAVII, ut multa fuerunt, aut ALBINI, qui ipſe, cum de Academia Leidenſi diſcederem, erat annos natus 28.

Nunc

(16) Ann. 1725. M. Aprili.

(17) Ann. 1727. M. Julio, doctor renuntiatus M. Maio, cum anno 1726. ab explorante profectus meos BOERKHAAVIO, tunc in facultate ſolo, inter Candidatos fuiſſem receptus.

Nunc judica Tu Haeni, ad Te ipſum provoco, fueritne ea ætate incredibilis adeo & portentoſa diligentia, memoria, perſpicacitas mea, ut ambitum difficillimæ ſcientiæ, ſi quam maxime edoctus accepiſſem, intra biennium recipere juvenili, & pene puerili, potuiſſem animo? Quæ in codices retuli a Boerhaavio percepta, ea edidi, Tu vitioſa vocas. Quæ ab Albino pronunciata conſignavi, ea in chartas per ſummum frigus conjeci, & adeo ægre lego, ut ſubinde in legendo errarem, & denique laboris pertæſus deſierim legere.

Ab eo tempore dic nulla me ſecuiſſe cadavera, nulla experimenta feciſſe, non audiiſſe Winslowum aut Bernoullium, nullos legiſſe libros, nihil docere a Boerhaavii placitis alienum, aut Albini dubiis. Miſerum eſt male audire immeritum, multo miſerius ſe ipſum laudare.

Non ferent tamen alii phyſiologiam iis *præparatis* contentam. Aient abeſſe motum, quem ſola experimenta patefaciant. Phyſiologiam ab anatome motu differre. Neque circuitum ſanguinis, neque reſpirationem, neque muſculorum motus, neque cibo-

borum coctionem, neque generationem ex ejuſmodi præparatis, etiam pulcherrimis, etiam ALBINIANIS, aut Tu diſces, aut quiſquam.

Vivorum animalium inciſiones, & nonnunquam mortuorum, ſolæ hic viam aperuerunt veri.

Ita me, quaſi injurium BOERHAAVIO accuſas, qui tanto viro indignum errorem imputem, habiti pro tendine nervi (18). Non recte legiſti BOERHAAVII hiſtoriam. Non ita narrat (19) Ill. amicus Tuus eam Chirurgi culpam, ut neceſſe ſit BOERHAAVIUM præſentem fuiſſe. *Monuerat*, inquit, non monuit, neque monebat. Sed non potuit nervus fuiſſe, quem Chirurgus atripuit. Ita Tu perſuaderis. Sed ego tendines hominum vivorum volſella continui, preſſi, vidi ferro ſtimulari, nihil inde vel ſenſus ſecutum eſt vel motus. Viderunt ſimilia alii. Quam facile fuit BOERHAAVIO veros vidiſſe tendines, & tamen Chirurgo promtum, decurrentem proxime tendinibus tibialem poſticum nervum, maximum quidem, volſella comprehendere. Et denique homo fuit.

Non

(18) Pag. 5.

(19) Ex Comm. Ill. v. SWIETEN T. I. p. 241.

Non Boerhaavius ob ſimilitudinem nominis nervorum, ſed ii errarunt, qui primi tendines a nervis deduxerunt, & pariter dixerunt ſentire. Ab iis ad poſteros error manavit.

Facile etiam perſpicuum eſt ex omnibus paginis, Vir Ill., voluiſſe Te me refutare, & cum eo animo ad opus acceſſiſſe. Nunquam alias a Te ipſo impetraſſes, ut in magno opere, in tot experimentis, nihil probares meorum, quæ tamen non auderes falſi arguere, quæ habuerint illuſtres & gnaros non laudatores, ſed teſtes. Nego tendinibus nervos eſſe & ſenſum, tu adfirmas. Dico cordi nervos eſſe, dicunt omnes, ergo & ſenſum aliquem; Tu negas cor ſentire, ut mihi facias male, cujus e re eſt ab irritabilitate ſenſum removere quam longiſſime. Multis contra cordis irritabilitatem diſputas, anne ſerio credis non eſſe irritabile? Poteſtne ullus mortalium in dubium revocare, num a ſtimulo vario, num a ſanguine inpulſo, ad motum irritetur? Num dubitas ipſe ſolus, puto, hominum, certe meorum adverſariorum? & ſi non dubitas, neque enim eo Te crediderim erroris progredi, cur congeris ſcrupulos, quibus poſſis denique docere, non poſſe nos laqueis tuis nos ſolvere, ſed nunquam conficies, ut ea

non

non vera ſint; quæ ſenſus ipſi docent. Faciesne per morbos, per *conſequentias*, ut ea quæ vidimus, non viderimus? & ego, & viginti alii Cl. viri, nullo mecum niſi communi veritatis vinculo uniti?

Eamus nunc per ſingula.

Digiti (20) undique nervis replentur; majoribus in flexoria, minoribus in extenſoria ſede, multis etiam ad latera. Hæc doloris ſedes in paronychia.

Nervos inſenſiles me ais dicere (21). Nunquam ejusmodi error ne per conjecturam a me traditus eſt, qui tot exemplis evicerim, quam acer ſit nervorum ſenſus (22).

In homine tendinem tamen dolere ais (23).

Non dolet. Vide experimenta in homine (24) bene multa, quæ aliis nuperis Cl. RICOU, & Cl. PERENOTTI, & Chirurgus Tigurinus D. BURKART auxerunt. Ter tendo Achillis ſponte ruptus ſua

B eſt

(20) p. 11.
(21) p. 13.
(22) *Second Mem. ſur les part. ſenſ. & irrit.* ſect. IX. p. 221. ſeqq.
(23) p. 19.
(24) Experimenta, præter noſtra, 17. *Mem. &c.* T. IV. p. 153. 154.

eſt ſua abſque dolore (25). Nervus ſi fuiſſet, doluiſſet omnino, nam dum præſcinditur nervus, incredibilis eſt tortura, etſi paulo poſt diſſecto nervo dolor quieſcit. Abſciſſus non dolet, ſed dolet dum abſcinditur. Tendo & dum rumpitur, ne quidem ſenſum excitat. Vide etiam ad ea, quæ paulo poſt dicis (26), quam facile ſanati fuerint illi ægri JOHANNES VAN DEN HAAR, quibus tendo Achillis etiam repetito fuerat abruptus. Homines erant, non canes. Exemplum tendinis in dolore læſi nullum profers HAENI, nullum inquam.

Sed poſſunt partes ſenſiles per morbum inſenſiles reddi (27). Hæc quid ad nos. Eratne morbus in canibus, quorum tendines diſcidi, in hominibus, quorum exempla excitavi.

Cerebrum objicis (28) abſque ſenſu læſum, aliasque partes quas nominas. De iſtis, pro me dicis (29). De illo oſtendimus, per ſingula, quousque cerebrum abſque dolore lædi poſſit, & ubi læſum convulſiones faciat. Sed Tu vir Ill. noluiſti exſpectare;

(25) J. van den HAAR *Verhandel. der hollandz. maatſch.* T. V.
(26) p. 19.
(27) p. 26. 27.
(28) p. 29
(29) Nempe ligamenta ſequitur inſenſibilia eſſe.

re; quoad eo loco, quo demum profetri decuit, mentem meam protuliſſem (30).

Tendineas fibras valvularum (31) cordis augere robur, dixi, Tuque vis, me mihi contradicere ipſi. Relege quæſo, & fatere, Te mihi facere injuriam. Gratulabor ſi fateberis, dolebo tuo nomine, ſi detrectas. Tendines valvularum fortiſſimi ſunt, & ii tendines inter duas membranas valvularum ſubeunt, robuſtiſſimiſque filis debilem alioquin membranam augent. Nihil hoc ad ſenſibilitatem: auxiſſent, ſi ex corio mortuo, exve cartilagine facti, valvulis potuiſſent innaſci. Addunt craſſitiei, addunt reſiſtentiæ, qua valvulæ ruptioni renituntur. Idemne eſt robur ac ſenſus?

In pleura ego potius cum PRÆCEPTORE ſentio. Tu diſcedis. In muſculis intercoſtalibus vir magnus ſedem doloris poſuit: ii enim inter inſpirandum contrahuntur. Tu ais in pleura eſſe. Qui bis mille cadavera ſecuit, & ultra *Johannes* LIEUTAUD, ait adeo rarum malum eſſe pleuritidem (32), ut bis vel ter omninò viderit. In iis duobus caſibus quidni pus,

 quidni

(30) *Elem. Phyſiol.* T. IV. L. X. Sect. VII.
(31) p. 35.
(32) *Précis de la médecine pratique* p. 250.

quidni quæcunque irritatio, inflammationis cauſa, nervos grandes pleuræ impoſitos potuit ſollicitare, quorum ego adprime memini (33).

Experimenti quidem profers nihil.

Et neque de peritonæo.

Neque de ligamentis, quæ tota ante me antiquitas dixit ſenſu carere.

Et ego podagram patior (34). Memini me experiundi cauſa, cum ſæviſſime dolerem, nixum edidiſſe, ut pollicem inflammatum extenderem. Non doluit in nixu, ſed tum demum, cum elevatus nunc cutem impelleret, a capſula articulationis remotus.

De ancyloſi criminaris (35) a vulnere articulorum nata. Neglexi in canibus inquirere. Inflammationem, dolorem, gangrænam, ulcera, pericula, ex his articulationum vulneribus ſequi, nuperæ ſcholæ docent, & Tu repetis (36), noſtra experimenta aiunt non ſequi. Num vitioſa ſubſequatur celluloſa tela, quæ ad cutem oſſa firmet, non curioſus, non quæſivi. Nihil id ad Te & ad me. Etiam hic imploro æqui-

(33) *Second Memoir.* p. 217.
(34) p. 54. 55.
(35) p. 56.
(36) p. 57.

quitatem Tuam. Relege quæ ſcripſi, & vide, quam parum æquus fueris, & dole, ſi Te ipſum amas.

De perioſteo contra te exſtat in homine Cl. chirurgi experimentum (37).

De medulla (38) nihil ego pronuntiavi (39); cur non pronuntiarem rationem dedi, & cur me refutes non video, niſi refutandi voluntatem.

Cor dixi obtuſe ſentire (40), tu nihil quidquam. Nihil hoc valde ad me. Sed vide ut poſſis efficere, ut numeroſiſſimi, quos deſcripſi, nervi inſenſiles fiant. Me inconſtantem eſſe in obtuſo ſenſu adſignando cordis, miror tunc Te ſcribere, quando mea loca excitas, in quibus conſtanter obtuſe dixi ſentire.

Nimis es ſubtilis (41) vir Ill. Actio deltoidis muſculi voluntaria eſt, convelle nervum, erit ſpontanea. Sic in tuſſi. Voluntaria eſt: retineri poteſt. Addam cauſam convellentem, tuſſies etiam invitus.

(37) *Joſephi* VESPA Quatrieme lettre de TOSETTI Exp. 6. 7.
(38) p. 67.
(39) *Prem. Mem.* p. 25. *Reponſe générale* p. 88.
(40) p. 73.
(41) p. 80.

Enormis tuus lien (42) urſit ventriculum; urſit diaphragma, urſit inteſtina. In diaphragmate ſedes doloris fuiſſe videtur. Tamen non dolebat lien ille, abdomini æqualis, Ill. olim KOENIGII. Nervi pauci ſunt in eo viſcere, obtuſus ſenſus.

Hepar, renes, vulnere, ulcere vidi conſumi abſque dolore, calculos latere in iis viſceribus. Tu, qui multa legis, noſti quam frequentes ejuſmodi ſint hiſtoriæ. Et tamen mavis me carpere, mavis renes *valde ſenſiles* facere (43).

Dolere panniculum adipoſum (44) doces, pene ſolus, quem abſque ullo dolore ſuppuratio conſumit, & acus & alia corpora ſine ſenſu perambulant. Poterunt nervi, qui ad cutem tendunt varie lædi (45), nihil hoc ad adipem, ad celluloſam telam.

Quæ de cutis inſenſilitate contra me dicis vir Ill. (46), ita miror Tibi excidiſſe, ut vix credam oculis. Centies repetii in experimentis meis, & amicorum (47) doluiſſe cutem, quando tendines abſque ſenſu incidebantur.

Recte

(42) p. 82.
(43) p. 84.
(44) p. 89.
(45) *Elem. Phyſ.* Tom. I. o. 50. 51.
(46) p. 91.
(47) Vide collecta in *Reponſe générale* p. 76. 77.

Recte objicis de pleuræ experimentis (48), vitium ineſſe, quod ad eam membranam, niſi per aliarum partium vulnera accedi nequeat. Non poteſt evitari id incommodum (49), & monui incommodum eſſe. Non bene ideo negas, experimenta docere quidquam. Stringe, in eodem vulnere, nervum pleuræ impoſitum, videbis non quieturum, uti pleura ambuſta quieſcit. Etiam cutis ſollicitatio, cum a pleura lacerata ſigna doloris nulla naſcerentur, ejuſmodi ſigna animali expreſſit.

De venarum irritabili natura repetis, me alias conceſſiſſe, negaſſe alias (50). Ampliter hæc, multis paginis, & tamquam protriturus adverſarium, quem maluiſti habere, cum habuiſſes amicum. Lege vir Ill. & reconciliare mecum. Dixi (51) venas cavas, quæ ad aures conveniunt, muſculoſas eſſe & irritabiles. Dixi in aliis venis omnibus neutram omnibus vim adparere. Conſtanter utrumque. Non negavi neque anno 1752 neque anno 1756 neque anno

 1757

(48) p. 91.
(49) *Second Mem.* p. 214.
(50) p. 98 ſeqq.
(51) Latine p. 142. Gallice p. 58. *Second Memoire ſur les part. irrit. & ſenſ.* ſect. 17. in numeroſiſſ. exp. *Prim.*

1757 1758 aut 1760 eam venæ cavæ ad cor proprietatem. Patere, molliter monebo, & poſſem aſpere. Non oportet, cum ipſe erres, me poſtulare erroris, mihique alieniſſimos a meis imputare ſenſus, ut quæ carpas habeas. Et tamen eo unico uteris fundamento, ut fidem meis omnibus experimentis neges.

Nuditas nervorum cordis nihil facit ad naturam irritabilem (52): ſi faceret, eo citius occalleſceret. Ita Tu quidem. Et tamen nervi inteſtinorum fere æque nudi ſunt, neque occalleſcunt. Et tamen certum eſt, leviſſima membrana fibras cordis a ſanguine defendi, eſſeque nudiores, quam uſquam in corpore humano ſunt. Fibræ autem eæ nervos habent. Tu quæ ſenſus nos docent, ob *conſequentiam* quam metuis, non vis vera eſſe. Crediderim ipſam humectationem perpetuam, calloſam degenerationem cordis impedire. Quid ſi fatear me ignorare, cur non occalleſcant? Non tamen efficies, ne nervi hic nudiſſimi ſint omnium.

De DEMETRIO (53) acerbo olim ob

Prim. lin. Phyſiol. ann. 1751. p. 66. n. 113. *Elem. phyſiol* L. IV. p. 310. &c. In experimentis de pullo T. II. p. 117. Obſ. 255. 265. 268. 270.

(52) p. 106.

(53) p. 109. 114. &c.

ob defenſam fidem Chriſtianam meo inimico, deque vi irritabili ab anima non pendente, iterum non æqua ſcribis, neque Tibi ipſi probata. Ergo niſi dixero animam præſidere plantarum motibus, & gravitati, & elateri, & aliis motuum in mundo naſcentium cauſis, ero ego Atheus? aut favebo Atheis? Adeone aliter oportebit narrare experimenta, ne religioni aliquid decedat, mentiri nempe, ne veritas patiatur?

Sed cor non eſt irritabile, nam in cadaveribus non reperitur vacuum (54); nam ad pericardium confricatur (55). Non quieſceret irritatum, adeſſet ſtimulus. Nempe non mori licebit, neque vires cordis poterunt fatiſcere, donec aliquid in ejus cavo eſt ſanguinis, donec aliquid erit irritamenti? Datne irritatio vires, an unice eas excitat, ut adpareant (56)? Et licebit ejusmodi rationes objicere experimentis, quæ docent, cor perfecte expalleſcere in ranis (57) in pullo (58), atque adeo perfecte

 ina-

(54) p. 119.
(55) p. 128.
(56) Studioſe diſtinxi ſollicitationem ad contractionem, quæ eſt ſtimuli, vimque contractilem, quæ in parte ipſa contractili ſedem habet *Elem. phyſiol.* L. IV. p. 505.
(57) *Second Memoire* exp. 487. 492. 524. 546. 549.
(58) T. II p. 109. T. I. obſ. 56. 59. 63. 68. 71.

inaniri. Si autem evacuatur; potuit puto evacuari. Sed neque adeo rarum eſt, in homine inane reperiri, inque infantibus matrum nefariarum manu occiſis etiam familiare.

Auriculæ ſanguine coacto plenæ (59), non pulſant. Reſponderat Cl. HOUSSETUS (60), commune id eſſe ventriculo, veſicæ urinariæ, inteſtinis. Omnibus ſuum eſſe modum, ultra quem diſtenta reſolvantur. Tu exſpectare noluiſti, dum legiſſes. Similia tamen de veſica, de ventriculo PRÆCEPTOR noſter docebat. Non eo minus ea receptacula irritabilia ſunt.

Cor laxatur, etiam abſque inanitione (61). Nonne idem prior dixi (62), & ea experimenta protuli, quæ Tu vir Cl. mihi objicis? Omnes muſculi alternas habent contractiones & laxitatis vices. Et tamen, qui cor ranæ volet inflare, videbit, circa eum aerem agitari perpetuo, celeriter vero quieſcere (63) ſi aerem expreſſeris. Etiam

74. 78. 79. 81. 82. 83. 85. 105. 119. 121. 127. 132. 138. 148.

(59) p. 129.

(60) p. 405. 407. &c.

(61) p. 130.

(62) *Elem. phyſiol.* L. IV. p. 490.

(63) *Second Memoir.* exp. 512. 513. 514. 515. 518. 519. 520. 521. 522. WHYTT p. 351. CALDAN p. 327. 328.

Etiam hanc Tuam objectionem multis experimentis exceperat CALDANUS (64).

Sed in corde morbi ſunt, non ergo a ſanguine irritatur (65), maneret enim perpetim contractum. Sunt & in inteſtinis, & in utero morbi, & eorum irritabilis natura tamen non obſcura eſt. Irritatur utique ab his tumoribus muſculus ſumme irritabilis, & male quieſcit, & palpitationes patitur. Ita vidi, & Tu ex aliis excitas.

Deinde hæc vitia ſunt fere celluloſæ telæ, exterius cordi circumjectæ (66): ſed interior facies cordis, & inteſtinorum potiſſimum (67) irritabilis eſt.

De glutine (68) non valde quæro. Hypotheſis eſt, cauſæ viſcera non ingreditur. Brevis vitæ ſpatium non ſinit in conjecturis tuendis verſari: ſed reſpondi dudum ad objectiones Tuarum ſimiles (69).

Legi adeo, & cùm ſtudio, opus tuum Ill. de HAEN, ejuſque momenta excerpſi. Nam quæ ad rem irritabilem aut ſenſilem non

(64) p. 327. 328.
(65) p. 136.
(66) MEKEL *Mem. de l'Acad. de Berlin* T. XII. p. 32. 39.
(67) *Elem. Phyſiol.* L. IV. p. 468.
(68) Non bene mucum vocas p. 143. ſeqq.
(69) *Reponſe générale* p. 93. *Reponſe* à M. WHYTT p. 123.

non faciunt; ſæpe ideo unice ſcripta; ut me deprimeres, ego quidem gnarus omitto. Video te, voluntatem contra me adtuliſſe ſummam; ſed verſaris, patere ut verum occinam, in ſtadio a vita tua alieno. Sit tua laus in curandis cariſſimis capitibus feliciter laborare, & ſaluti populi præeſſe. Sufficiat tibi is honor: ſine nos humili in anatomes ſtudio verſari, & credere viſis. Utinam brevior nos disjungeret locorum diſtantia! Non deſpero, me tuum adſenſum impetraturum oſtenſis, quæ meum exegerunt, alia docto, alia perſuaſo (70). Nam ea frequens fortuna noſtrorum experimentorum fuit, ut viros Tecum incredulos convincerent (71).

(70) Senſiles eſſe tendines ſcripſeram *Comm. ad præl.* Boerh. T. III. p. 467. duramque matrem T. II. p. 366.

(71) *Reponſe générale* p. 41. 42.